

забутих предків» створено у Львівському національному академічному театрі опери та балету, режисер — Василь Вовкун; балетмейстер — Артем Шошин; композитор — Іван Небесний; сценограф — Арвідас Буйнаускас. Вистава поєднує народні мотиви із сучасними хореографічними тенденціями, підкреслюючи містичну атмосферу твору Михайла Коцюбинського.

Балет витримано в одному стилі — неокласична хореографія. Сценографія являє собою мінімалістичні куби, що повстають зі стелі, відкриваючи глядачу вид на українські гори, але Карпати ніби з іншого виміру. Світлова партитура, гра тіней, вода, хор у сценографії повністю змушують глядача співпереживати головним героям.

Взявши за основну фабулу першоджерело, Василь Вовкун вирішив концептуально-філософську парадигму в багатоплановій проєкції.

Створення нового мистецького продукту у сфері хореографії за літературним твором є складним та багатограним процесом, який потребує максимум зусиль та обізнаності в різних мистецьких сферах.

Інтерпретація літературних творів у хореографії є своєрідною контамінацією, що потребує літературознавчого, музикознавчого та хореографічного аналізу. Важливим аспектом сприйняття сучасним глядачем нової вистави є сучасна сценографія. Успішна реалізація класичної літератури в хореографічному мистецтві забезпечує її актуальність для нових поколінь глядачів, адже багато творів української літератури призабуті й маловідомі. Синтез літератури та хореографії сприяє розвитку мистецтва хореографії та поширенню творів українських авторів.

Ю. Гришина

САЙТ СПЕСИФІК ТАНЦЮВАЛЬНИЙ ПЕРФОРМАНС

Yu. Hryshyna

SITE SPECIFIC DANCE PERFORMANCE

Сучасне мистецтво пропагує філософію свободи й рівності. Воно виходить за межі, росте та розвивається. Сучасний танець також не цурається експерименту, руйнує стереотипи та обмеження. І для того щоб залишатися актуальним, хореографу необхідно бути в загальному соціальному, політичному та мистецькому контексті, розумітися в тенденціях та крокувати в ногу із часом. Один з актуальних трендів у сучасному мистецтві — це *site specific art*.

Сайт специфік арт — це мистецтво, створене та адаптоване для специфічного, здебільшого неконвенційного простору. Воно може існувати поза сценою чи виставковим приміщенням. Наприклад, танцювальний перформанс може відбуватися у парку, в урбаністичному просторі, на узбережжі моря, чи, навіть, безпосередньо у воді.

Цей формат цікавий не тільки неординарними локаціями, а й максимальним наближенням до аудиторії. Танцівника та глядача не розмежовує ця умовна четвєрта стіна дзеркала сцени й взагалі немає потреби йти в театр, щоб побачити виставу, оскільки вистава сама йде до глядача.

Також важливою умовою є взаємодія з простором. Простір сприймається тут не просто як фон, а як безпосередній учасник дійства. Архітектура чи ландшафт хореографують рух виконавця; танцівник використовує предмети, меблі, чи стіни як опору й партнера, віддаючи вагу та взаємодіючи з ними, підлаштовує свою

траєкторію до розміру та форми майданчика, надихається лініями, кольорами й текстурами тощо. Рух у певному просторі може здаватися обмеженням, але варто сприймати це як додаткові цікаві можливості в пошуку нових форм і, зрештою, свободи в цих межах.

Всі ці складові утворюють унікальне та неповторне явище в сучасному танці. Унікальне тому, що сайт специфік перформанс може існувати тільки в цьому просторі й не може без зміни бути перенесеним в інший. Змінюючи локацію, повністю змінюються складні відносини місця й артиста.

Ми знаємо, що середовище неабияк впливає на розвиток людини, тому таке злиття митця й простору доволі органічне та цікаве.

Окрім всього, перформування в природному ландшафті є дуже терапевтичним та відчувається як повернення до власного коріння та первинних потреб людини. Контакт з різними натуральними поверхнями та текстурами (такими як дерево, земля, каміння, вода тощо) збагачує чуттєвий і сенсорний досвід та медитативно заспокоює тіло й розум.

У руху та архітектури, насправді, також багато спільного: ритм, динаміка, лінії, подолання гравітації тощо. Наприклад видатний французький актор та педагог, прибічник фізичного театру Жак Лекок створив у своїй школі разом з архітектором спеціальний лабораторний курс, де студенти досі вивчають та аналізують простір, змінюють його, створюють різноманітні інсталяції та оживляють їх у тілі. Ця методика виявилася не тільки експериментальною, а й доволі ефективною у всесторонньому розвитку артистів.

Тема взаємодії тіла та простору була і є актуальною. Архітектурі тіла в просторі, ритму та артикуляції багато уваги приділяв Мерс Каннінгем. Він уважав, що мінімальною умовою для танцю є рух та простір. Рудольф фон Лабан, окрім іншого, працював з оточенням, напрямками та геометрією руху. Його теорія ікосаедру значно розширила розуміння можливостей руху людини та вчила танцівників «упиватися простором». Конструктивізм руху й робота з геометрією простору були також важливими в пошуках Броніслави Ніжинської у Києві 1916–1921 рр. Однак попри все це експерименти та дослідження в цій сфері продовжуються.

У 2019 р. фестиваль сучасного танцтеатру Zelyonka Space up зробив фокус саме на сайт специфік виставах, які оживали в різних місцях Києва. В програмі можна було побачити навіть «Балет катамаранів» Олександра Маншиліна на воді Дніпра вздовж Оболонської набережної.

Стефан Копловіц у своїй книзі “On Site: Methods for Site-Specific Performance Creation” (надрукована в Оксфордському університеті у 2022 р.) дає практичні поради митцям та студентам, які хочуть створювати перформанси в специфічному просторі, від технічно-організаційних моментів до креативних процесів.

Сайт специфік арт є перспективною нішею для сучасного мистецтва загалом і для хореографії зокрема. Окрім того, він надає більше свободи для танцювальних театрів та незалежних артистів і компаній, оскільки вони можуть створювати та існувати не тільки в театральних інституціях. Сайт специфік денс робить сучасний концептуальний танець більш видимим для пересічного глядача, підвищує культуру споживання та розуміння сучасного мистецтва й розвиває смак аудиторії.

На жаль, інформації і, особливо, навчальної літератури та освітньої бази у цій сфері українською мовою мізерно мало. Більшість матеріалів та інформаційних ресурсів виключно англійською та потребують перекладу й впровадження.